

Stanowisko uczestników konferencji o systemie nieodpłatnej pomocy prawnej

- „Nieodpłatna pomoc prawna jako element budowania społeczeństwa obywatelskiego” to temat konferencji naukowej, która odbyła się 8 marca w Bielsku-Białej, przy współpracy organizacyjnej Naczelnej Rady Adwokackiej i Akademii Nauk Stosowanych.
- W podsumowaniu konferencji prezentujemy wnioski i postulaty, których wdrożenie w procesie legislacyjnym w ramach planowanych zmian ustawy wydaje się konieczne i niezbędne dla uzdrowienia zasad świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej.

Stanowisko uczestników konferencji:

„nieodpłatna pomoc prawna jako instrument budowania społeczeństwa obywatelskiego”

Bielsko- Biała 8 marca 2024r.

W dniu 8 marca 2024 r. w Bielsku-Białej odbyła się konferencja „Nieodpłatna pomoc prawna jako element budowania społeczeństwa obywatelskiego”, zorganizowana przez: Naczelną Radę Adwokacką i Akademię Nauk Stosowanych w Bielsku-Białej z partnerskim zaangażowaniem: Okręgowej Rady Adwokackiej w Bielsku-Białej, Okręgowej Rady Adwokackiej w Opolu, Związku Powiatów Polskich i Unią Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza. Konferencja zorganizowana została w formie hybrydowej i cieszyła się dużym zainteresowaniem. W formie zdalnej uczestniczyło w niej 250 zarejestrowanych osób, w relacji na YouTube odnotowano 750 odsłon.

Przedstawione w trakcie konferencji referaty i głosy uczestników dyskusji pozwoliły na zidentyfikowanie najbardziej newralgicznych punktów systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, które wpływają na jego funkcjonowanie, a w konsekwencji prowadzą do zmniejszenia zainteresowania wykonawców świadczeniem nieodpłatnej pomocy prawnej, brakiem oczekiwanych efektów prowadzonej edukacji prawnej, a przede wszystkim deprecjonują wartości przyświecające pierwotnej idei powołania tego systemu, oddalając usługi od najbardziej potrzebujących i przerzucając spoczywający na Państwie ciężar zapewnienia systemowi warunków do prawidłowego funkcjonowania, na samorządy lokalne i wykonawców.

W podsumowaniu konferencji prezentujemy wnioski i postulaty, których wdrożenie w procesie legislacyjnym w ramach planowanych zmian ustawy wydaje się konieczne i niezbędne dla uzdrowienia zasad świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej.

Sygnatariusze niniejszego stanowiska - uczestnicy Konferencji z dnia 8 marca 2024 r. - apelują i postulują do wszystkich instytucji pracujących nad zmianami w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej o uwzględnienie niżej wskazanych uwag,

a przede wszystkim o:

- 1) urealnienie wysokości dotacji finansowych przeznaczonych dla powiatów na wykonanie zleconego zadania w zakresie zorganizowania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej w tym do wysokości odpowiadającej warunkom rynkowym uwzględniającym zmianę na wynagrodzenia dla osób świadczących NPP/NPO siły nabywczej pieniądza od 2015 roku do chwili wprowadzenia zmian w celu zapewnienia profesjonalnej pomocy prawnej, ciągłości świadczonych usług oraz warunków technicznych umożliwiających świadczenie pomocy prawnej na rzecz obywateli na odpowiednim poziomie;
- 2) funkcjonalne i rzeczywiste oddzielenie systemu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego od systemu nieodpłatnej pomocy prawnej w celu wyeliminowania nieprawidłowości jakie jawią się w praktyce świadczenia pomocy prawnej w ramach poradnictwa obywatelskiego przez osoby nieposiadające profesjonalnego wykształcenia prawniczego, co obecnie pozostaje obowiązującą i wysoce szkodliwą praktyką;
- 3) ograniczenie i wyodrębnienie w sposób oczywiście przejrzysty dla obywatela ze struktury organizacyjnej nieodpłatnej pomocy prawnej, punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na rzecz większej ilości punktów nieodpłatnej pomocy prawnej świadczonej przez adwokatów i radców prawnych w celu zwiększenia dostępu do profesjonalnego poradnictwa prawnego oraz powiązanie i umiejscowienie poradnictwa obywatelskiego bezpośrednio w korelacji z ośrodkami pomocy społecznej;
- 4) podniesienie wymaganych standardów edukacji obywatelskiej i wprowadzenie edukacji bezpośredniej, jako wiodącej formy dotarcia do obywatela oraz poszerzenie kręgu podmiotów prowadzących edukację o instytucje samorządów zaufania publicznego w celu podniesienia świadomości prawnej obywateli;
- 5) uzupełnienie kryteriów dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej o rozwiązania eliminujące występujące obecnie w praktyce powszechnie i nieakceptowalne moralnie wykorzystywanie systemu finansowanego przez Państwo przez obywateli posiadających status majątkowy umożliwiający korzystanie z pomocy prawnej na rynku komercyjnym, w celu zapewnienie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej niezbędnej i szybkiej pomocy prawnej
- 6) Zdefiniowanie kręgu osób uprawnionych do uzyskania świadczeń z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej promującego zapewnienie tych świadczeń osobom rzeczywiście predystynowanym do uzyskania takiej pomocy w celu wyeliminowania korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej przez osoby znajdujące się w dobrej sytuacji finansowej i oczekujące nieodpłatnych porad w zakresie spraw majątkowych o znacznej wartości typu: ocena umowy deweloperskiej na zakup mieszkania, rozliczenie spółki, itd.;
- 7) wprowadzenie zasady corocznej waloryzacji stawek za świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz wprowadzenie zwrotu wydatków związanych z koniecznością wyjazdów do miejsca zamieszkania osoby uprawnionej tj. tzw. „ wizyt domowych” , jak również wprowadzenie systemu weryfikacji oświadczeń o „braku możliwości dotarcia do punktu NPP” w celu wyeliminowania nadużyć w tym zakresie oraz zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa osób świadczących nieodpłatną pomoc prawną;
- 8) oparcie systemu wyboru organizacji pozarządowych świadczących nieodpłatną pomoc prawną o kryterium lokalności ich działania, poprzez wprowadzenie w postępowaniach konkursowych dodatkowych punktów dla oferentów za wykazanie współpracy lokalnej oraz zadeklarowanie realizacji zadania z zakresu edukacji prawnej w formie stacjonarnej. Postulujemy również wprowadzenie wymogu zaprezentowania w ofercie konkursowej możliwości zatrudnienia wykonawców lokalnych, z regionu, w którym organizacja zabiega o zawarcie umowy, jako wiodącej przesłanki wyboru właściwego oferenta, w celu wyeliminowania sytuacji, w których podmioty

wygrywające przetarg faktycznie nie posiadają zdolności pełnego obsadzenia przydzielonych punktów nieodpłatnej pomocy prawnej;

9) wprowadzenie dla wszystkich powiatów jednolitych zasad dotyczących sposobu ustalania wizyt w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz minimalnego czasu na udzielenie porady prawnej w wymiarze 60 minut dla zapewnienia obywatelom odpowiedniego kontaktu z osobą udzielającą porady prawnej, z uwzględnieniem prawa osób korzystających z NPP nie tylko do uzyskania porady prawnej ale również prawa do przygotowania projektu pisma wszczynającego postępowanie w danej sprawie;

10) wyeliminowanie obowiązku ukończenia kursu doradcy obywatelskiego dla osób wykonujących zawód adwokata i radcy prawnego oraz zwiększenie udziału osób wykonujących zawód zaufania publicznego w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej dla zapewnienia obywatelom świadczenia pomocy prawnej na najwyższym poziomie i ograniczenia odpowiedzialności Państwa za ewentualne szkody wyrządzone przez osoby nie posiadające odpowiednich kwalifikacji zawodowych do świadczenia pomocy prawnej;

11) wstrzymanie wdrażania koncepcji powszechnego świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej w formie teleporad do czasu podwyższenia kwot finansowania nieodpłatnej pomocy prawnej w celu zapobieżenia występującemu obecnie zjawisku odchodzenia z systemu kolejnych wykonawców, a w konsekwencji pogłębiającym się trudnościami z obsadzeniem punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, apelujemy by przed wprowadzeniem w życie powyższych koncepcji udzielić starostwom powiatowym jednorazowego wsparcia z budżetu Państwa na pilne doposażenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz poradnictwa obywatelskiego w telefony, dostęp do internetu oraz sprzęt biurowy niezbędny do profesjonalnego świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego. Apelujemy również by przy okazji wprowadzenia teleporad wprowadzono przepisy umożliwiające jednocześnie starostom zmianę trybu pracy punktów NPP z formy stacjonarnej na zdalną w przypadku gdy punkt NPP (biuro) z przyczyn niezależnych od wykonawców jest zamknięty.

12) wprowadzenie możliwości połączenia nieodpłatnej pomocy prawnej z pomocą prawną świadczoną przez adwokatów i radców prawnych w postępowaniu sądowym w ramach „pomocy prawnej z urzędu”, co pozwoli obywatelom na kontynuowanie współpracy z profesjonalnym pełnomocnikiem zarówno na etapie przedsądowym, jak również w toku postępowania sądowego.

Przedstawione uwagi i wnioski skłaniają do refleksji, czy system nieodpłatnej pomocy prawnej po 8 latach funkcjonowania w dalszym ciągu spełnia swoje założenia w zakresie finansowania pomocy prawnej dla osób najuboższych, czy też szeroko rozumiane prawo do pomocy prawnej, dostępne obecnie dla wszystkich obywateli niezależnie od ich sytuacji finansowej faktycznie eliminuje osoby, dla których pomoc ta została wprowadzona przez Państwo. Analizę problematyki związanej z funkcjonowaniem systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej pozwoliła na zobrazowanie najbardziej słusznych i oczekiwanych zmian w obowiązującym systemie dla zapewnienia rzeczywistej ochrony praw obywateli.

Sygnatariusze niniejszego pisma deklarują gotowość współpracy oraz szczegółowego omówienia zgłoszonych postulatów, w trakcie prowadzonych prac legislacyjnych, co pozwoli na wypracowanie właściwych rozwiązań, zarówno z punktu widzenia osób świadczących nieodpłatną pomoc prawną i organizatorów pomocy ale przede wszystkim stworzenie uregulowań oczekiwanych przez samych beneficjentów tych usług.

Przypominamy, że konferencja była nagrywana, nagranie pod linkiem:

